

Integratie SDGs in lokale partijprogramma's

Inhoud

1 INTRODUCTIE	2
2 BESPREKING SDGs BINNEN DE PARTIJ	2
2.1 Optie 1: U moet uw partijthema's nog bepalen en wil hierbij de SDGs gebruiken als startpunt	3
2.1.1 Handleiding spelbord 3 niveaus	3
2.1.2 Voorbeeld	5
2.2 Optie 2: De thema's van uw partijprogramma zijn al bepaald en u wil deze linken aan de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	5
2.2.1 Handleiding spelbord kernthema	6
2.2.2 Voorbeeld thema wonen	7
2.3 Optie 3: De thema's van uw partijprogramma zijn al bepaald en u wil deze linken aan de 5 pijlers van duurzame ontwikkeling	8
2.3.1 Handleiding spelbord kernthema	9
2.3.2 Voorbeeld thema wonen	10
3 BURGERPARTICIPATIE	12
3.1 Optie 1: U zoekt input van de bevolking om verder uw hoofdthema's te bepalen	12
3.1.1 Handleiding spelbord kernwoord	12
3.1.2 Voorbeeld	13
3.2 Optie 2: U heeft reeds uw thema's bepaald en wenst verdere input van de bevolking... ..	14
3.2.1 Handleiding spelbord kernwoord	14
3.2.2 Voorbeeld thema mobiliteit.....	15
4 SDGS IN HET DOCUMENT: VISUEEL SJABLOON	16
5 SDGS IN HET DOCUMENT: INLEIDING/VISIETEKST.....	19
6 SDGS IN HET DOCUMENT: THEMA'S EN ACTIEPUNTEN	20
7 HOE OVERTUIGEN	20
8 INHOUDELIJK OVERZICHT 17 DUURZAME ONTWIKKELINGS-DOELSTELLINGEN	22

1 INTRODUCTIE

In september 2015 ondertekenden alle 193 lidstaten van de Verenigde Naties de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling (Sustainable Development Goals of SDGs). Via 17 doelstellingen streeft de VN naar een duurzame wereld waarin ontwikkeling onlosmakelijk verbonden is met respect voor onze planeet en haar bewoners. Elke actor, waar ook ter wereld, moet zijn verantwoordelijkheid opnemen voor de realisatie van deze inclusieve agenda. Ook lokale besturen hebben, als bestuursniveau dat het dichtst bij de bevolking staat, een belangrijke rol te spelen.

Opdat in de volgende legislatuur duurzame beleidskeuzes worden gemaakt, is het belangrijk dat de visie van duurzame ontwikkeling opgenomen is in de programma's van de lokale politieke partijen.

Om de lokale partijen hierin te ondersteunen heeft VVSG een aantal **aanbevelingen** ontwikkeld. Deze hebben betrekking op volgende aspecten:

- Proces van het opstellen van het partijprogramma: bespreking van de SDGs binnen de partij en via burgerparticipatie
- Integratie SDGs in het document:
  - o Visuele weergave link SDGs en de partijpunten via een gepersonaliseerde cirkel
  - o Inspiratietekst om de SDGs op te nemen in de inleiding/visietekst van het partijprogramma
  - o Thema's en partijpunten: VVSG werkt momenteel aan het opstellen van lijst van mogelijke acties per SDG en een aftoetsing van de lokale beleidsdomeinen met de SDGs. Deze worden afgewerkt de eerste maanden van 2018. U kan alvast inspiratie opdoen in de brochure 'Lokale schouders voor globale uitdagingen'.
- Hoe kan u uw collega's en andere politici overtuigen van het belang van de SDGs? Hiervoor kan u terugvallen op een overzichtelijk 'spiekbriefje'.

Voor feedback of vragen kan u steeds terecht bij de VVSG-medewerkers: Hanne Albers (hanne.albers@vvsq.be) en Jules De Winter (jules.dewinter@vvsq.be).

2 BESPREKING SDGs BINNEN DE PARTIJ

Even belangrijk als, of misschien zelf belangrijker dan, de opname van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs) in het partijprogramma, is het proces; het aanbrengen van het thema binnen de partij. Via de cirkeloefening van VVSG kan u de SDGs bespreken binnen de partij en uw thema's linken aan de SDGs.

VVSG heeft drie handleidingen uitgewerkt over hoe u de SDGs interactief kan bespreken binnen de partij.

1. Optie 1: U moet uw partijthema's nog bepalen en wil hierbij de SDGs gebruiken als startpunt.
2. Optie 2: De thema's van uw partijprogramma zijn al bepaald en u wil deze linken aan de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen.
3. Optie 3: De thema's van uw partijprogramma zijn al bepaald en u wil deze linken aan de 5 pijlers van duurzame ontwikkeling.

2.1 Optie 1: U moet uw partijthema's nog bepalen en wil hierbij de SDGs gebruiken als startpunt

Doel

1. Evaluatie van het huidig beleid van het gemeentebestuur: De spelbordoefening helpt u om het huidig beleid van het gemeentebestuur te kaderen binnen de SDGs.
2. Duurzame uitwerking thema's: Op basis van deze kadering kan u uw partijthema's verder uitwerken en deze een duurzame invulling geven.

Om zoveel mogelijk input te genereren en draagvlak te creëren binnen u partij, maakt u de oefening idealiter met verschillende partijgenoten.

Gebruik het overzicht van de 17 SDGs als ondersteuning bij de oefening.

2.1.1 Handleiding spelbord 3 niveaus¹.

Materiaal:

- Spelbord op A0
- Post-its, 3 kleuren
- Balpennen/stiften

Stap 1: Wat loopt goed - Brainstormen over acties en activiteiten waarover uw partij tevreden is

Plaats uw gemeente in de kern van de cirkel. Ga na welke projecten en acties die de gemeente de laatste jaren ondernomen heeft, u als positief bestempelt. Noteer één project/actie per post-it. Kleef de post-it bij de bijhorende SDG. Denk na op drie niveaus:

1. Intern binnen het gemeentebestuur - Denk bijvoorbeeld aan acties voor het personeel, de gemeentelijke gebouwen en interne procedures zoals aankoopbeleid.
2. Lokaal naar de actoren binnen de gemeente toe, zoals de burgers, bedrijven, verenigingen, enz.

---

¹ U kan ook gebruik maken van het spelbord met kernwoord ipv het spelbord met de drie niveaus. Hierbij plaatst u uw gemeente in de kern van de cirkel en denkt u breed na over de link met de SDGs.

3. Mondiaal – Dit heeft betrekking op directe internationale samenwerking (zoals via een stedenband), maar ook op participatie in Europese en internationale projecten en op de gemeentelijke werking naar bijvoorbeeld 4depijlers toe.

Opmerking: Houd er rekening mee dat de SDGs onderling verbonden zijn. Een actie of doelstelling kan bijgevolg een link hebben met meerdere SDGs en hoort niet altijd in één hokje thuis.

Optioneel: U kan in uw groep bepalen welke van de aangegeven acties het meest bijdragen aan een duurzame samenleving. Dit kan een betere indruk geven van de SDGs waaraan uw gemeente reeds goed werkt. Hiervoor kan u gekleurde stippen gebruiken die u op de post-its kleeft.

Stap 2: Wat kan beter - Brainstormen over acties en activiteiten waarover uw partij ontevreden is

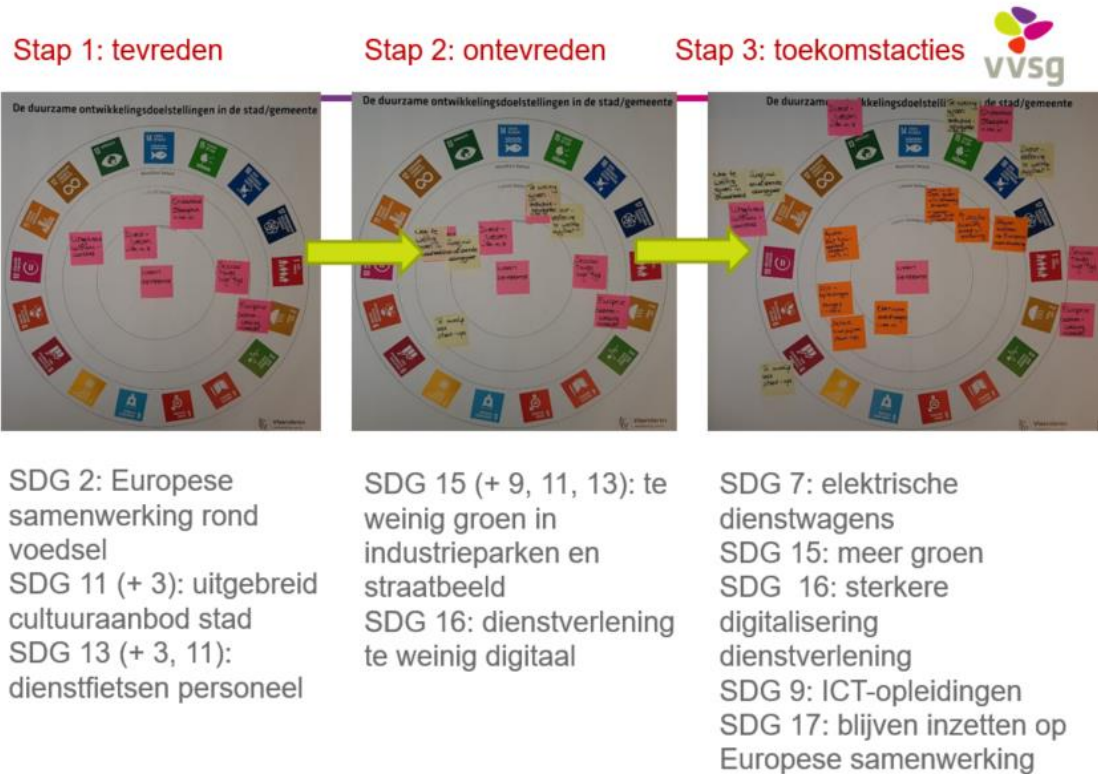
Over welke projecten en acties die de gemeente de laatste jaren ondernomen heeft, bent u niet tevreden; waar knelt het schoentje momenteel in de gemeente? Noteer één project/actie/idee per post-it. Gebruik hiervoor een andere kleur post-it dan in stap 1. Kleef de post-it bij de bijhorende SDG.

Stap 3: Waar willen we naartoe - Brainstormen over prioriteiten voor de toekomstige beleidsperiode (2020-2025)

Waar wilt u de komende legislatuur op inzetten; welke acties wilt u ondernemen. Noteer één prioriteit per post-it. Gebruik hiervoor een andere kleur post-it dan in stap 1 en stap 2. Kleef de post-it bij de bijhorende SDG. Bepaal op basis hiervan een aantal kernprioriteiten.

Optioneel: Indien u vindt dat de cirkel te druk wordt (teveel post-its), kan u ervoor kiezen om de post-its van stap 1 en 2 even te verwijderen en met een blanco cirkel te beginnen voor stap 3.

2.1.2 Voorbeeld

2.2 Optie 2: De thema's van uw partijprogramma zijn al bepaald en u wil deze linken aan de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Doel

3. Link partijthema's aan de SDGs: Het doel van de oefening is om na te gaan hoe de thema's waarmee uw partij naar de verkiezingen trekt, gelinkt zijn aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, en welke SDGs voor uw partij bijgevolg prioritair zijn.
4. Duurzame uitwerking thema's: Dergelijke oefening kan ook helpen om bij de verdere uitwerking van uw thema's rekening te houden met de verschillende aspecten van duurzame ontwikkeling (sociaal, ecologisch, welvaart, goed bestuur en partnerschappen).

Om zoveel mogelijk input te genereren en draagvlak te creëren binnen u partij, doet u de oefening idealiter met verschillende partijgenoten.

Gebruik het overzicht van de 17 SDGs als ondersteuning bij de oefening.

2.2.1 Handleiding [spelbord kernthema](#)²

Materiaal:

- [Spelbord](#) op A0
- Post-its, 2 kleuren
- Balpennen/stiften

Stap 1: Plaats uw thema in de kern van de cirkel

Plaats uw thema in de kern van de cirkel. Denk vervolgens na over de link tussen dat thema en de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. Noteer één link per post-it. Kleef de post-it bij de bijhorende SDG.

Probeer een link te zoeken met de verschillende aspecten of pijlers van duurzame ontwikkeling

- Sociaal (people): SDG 1-5
- Ecologisch (planet): SDG 6 + 12-15
- Welvaart/Economie (prosperity): SDG 7-11
- Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten/goed bestuur (peace): SDG 16
- Partnerschappen (partnerships): SDG 17

Herhaal deze oefening voor elk van uw partijthema's.

Opmerking: als aanvulling op deze oefening kan u de aftoetsing tussen beleidsdomeinen en de SDGs ter hand nemen. Deze aftoetsing is reeds voor een aantal beleidsdomeinen gemaakt, zoals burgerzaken, OCMW en milieu (en worden binnenkort op de website geplaatst).

Stap 2: Bedenk acties die bijdragen aan een duurzame invulling van uw thema

In uw partijprogramma werkt u per thema acties uit om aan te geven hoe u uw bijdrage aan dit thema wil realiseren. Aan de hand van de SDG-spelbordoefening denkt u binnen uw partij na over een duurzame invulling van deze acties.

In de eerste stap heeft u de linken tussen uw thema's en de SDGs bepaald. Werk verder op deze linken. Welke acties wenst uw partij te ondernemen om een duurzame invulling te geven aan de partijthema's.

Noteer één actie per post-it. Gebruik hiervoor een ander kleur post-it dan in stap 1. Kleef de post-it bij de bijhorende SDG.

Optioneel: Je kan een aantal prioriteiten bepalen: welke acties vindt uw partij het belangrijkste om op in te zetten. Je kan hiervoor gekleurde stippen gebruiken.

Opmerking: Als aanvulling op of inspiratie voor deze stap kan je gebruik maken van de aftoetsing beleidsdomeinen – SDGs en van de lijst van acties per SDG (die binnenkort op de website worden geplaatst).

---

² U kan ook gebruik maken van het [spelbord met de drie niveaus](#). Hierbij denkt u op het niveau van het interne gemeentebestuur (zoals personeelsbeleid en gemeentelijke gebouwen), lokaal naar de actoren op het grondgebied toe, en op mondiaal niveau.

2.2.2 Voorbeeld thema wonen

Hierbij vindt u een voorbeeld voor het thema wonen. Er zijn slechts een aantal linken en mogelijke acties aangehaald ter inspiratie.

Stap 1: link met SDGs	Stap 2: duurzame acties
SDG 1 (armoede): wonen moet betaalbaar zijn, ook voor mensen in armoede	<ul style="list-style-type: none"> - Onze partij gaat voor meer sociale woningen. - We zetten in op begeleiding van mensen in armoede die een (nieuwe) woning zoeken.
SDG 7 (energie): woningen moeten energiezuinig zijn en gebruik maken van duurzame energiebronnen	<ul style="list-style-type: none"> - We zetten in op een verhoogd gebruik van hernieuwbare energie in gemeentelijke gebouwen. - We stimuleren de keuze voor duurzame energie via subsidies en samenaankoop.
SDG 15 (leven op het land): het bouwen van woningen gebeurt met respect voor de ecologische omgeving	<ul style="list-style-type: none"> - Onze partij streeft naar verdichting, waardoor er meer open ruimte is voor bos en andere ecosystemen. - Bij de aanleg van nieuwe woningcomplexen voorzien we voldoende groenruimtes voor recreatie

	en maken we gebruik van streekeigen planten.
SDG 16 (vrede, veiligheid en sterke publieke diensten): inwoners moeten duidelijke informatie krijgen over het woonbeleid van de gemeente. Iedereen moet in een veilige omgeving kunnen wonen.	<ul style="list-style-type: none"> - Alle informatie over het woonbeleid die relevant is voor de burgers is vrij beschikbaar op de website. - Er worden infosessies op maat van verschillende doelgroepen georganiseerd. - Onze partij zet in op een sterkere aanwezigheid van wijkagenten.
SDG 5 (gender): alleenstaande moeders en vaders moeten toegang hebben tot een betaalbare, kwaliteitsvolle woning	...
SDG 9 (innovatie, infrastructuur en industrie): Bij het bouwen en renoveren van woningen wordt gebruikt gemaakt van innovatieve bouwtechnieken.	
... (nog meerdere linken mogelijk)	

2.3 Optie 3: De thema's van uw partijprogramma zijn al bepaald en u wil deze linken aan de 5 pijlers van duurzame ontwikkeling

Doel

5. Link partijthema's en de SDGs: Het doel van de oefening is om na te gaan hoe de thema's waarmee uw partij naar de verkiezingen trekt gelinkt zijn aan duurzame ontwikkeling in de brede zin van het woord.
6. Duurzame uitwerking thema's: Dergelijke oefening kan ook helpen om bij de verdere uitwerking van uw thema's rekening te houden met de verschillende aspecten van duurzame ontwikkeling (sociaal, ecologisch, welvaart, goed bestuur en partnerschappen).

Om zoveel mogelijk input te genereren en draagvlak te creëren binnen u partij, doet u de oefening idealiter met verschillende partijgenoten.

Gebruik het overzicht van de 17 SDGs als ondersteuning bij de oefening.

2.3.1 Handleiding spelbord kernthema³

Materiaal:

- Spelbord op A0
- Post-its, 2 kleuren
- Balpennen/stiften

Stap 1: Plaats uw thema in de kern van de cirkel

Plaats uw thema in de kern van de cirkel. Denk vervolgens na over de link tussen dat thema en de 5 pijlers van duurzame ontwikkeling. Noteer één link per post-it. Kleef de post-it bij de bijhorende pijler van duurzame ontwikkeling.

De 5 pijlers zijn:

- People = sociaal (SDG 1-5)
- Planet = ecologisch: (SDG 6 + 12-15)
- Prosperity = welvaart/economie: (SDG 7-11)
- Peace: = vrede, veiligheid en sterke publieke diensten/goed bestuur: (SDG 16)
- Partnership = partnerschappen: (SDG 17)

Herhaal deze oefening voor elk van uw partijthema's.

Opmerking: als aanvulling op deze oefening kan u de aftoetsing tussen beleidsdomeinen en de SDGs ter hand nemen. Deze aftoetsing is reeds voor een aantal beleidsdomeinen gemaakt, zoals burgerzaken, OCMW en milieu (en worden binnenkort op de website geplaatst).

Stap 2: Bedenk acties die bijdragen aan een duurzame invulling van uw thema

In uw partijprogramma werkt u per thema acties uit om aan te geven hoe u uw bijdrage aan dit thema wil realiseren. Aan de hand van de SDG-spelbordoefening denkt u binnen uw partij na over een duurzame invulling van deze acties.

In de eerste stap heeft u de linken tussen uw thema's en duurzame ontwikkeling bepaald. Werk verder op deze linken. Welke acties wenst uw partij te ondernemen om een duurzame invulling te geven aan de partijthema's.

Noteer één actie per post-it. Gebruik hiervoor een ander kleur post-it dan in stap 1. Kleef de post-it bij de bijhorende pijler van duurzame ontwikkeling.

Optioneel: Je kan een aantal prioriteiten bepalen: welke acties vindt uw partij het belangrijkste om op in te zetten. Je kan hiervoor gekleurde stippen gebruiken.

Opmerking: Als aanvulling op of inspiratie voor deze stap kan je gebruik maken van de aftoetsing beleidsdomeinen – SDGs en van de lijst van acties per SDG (die binnenkort op de website worden geplaatst).

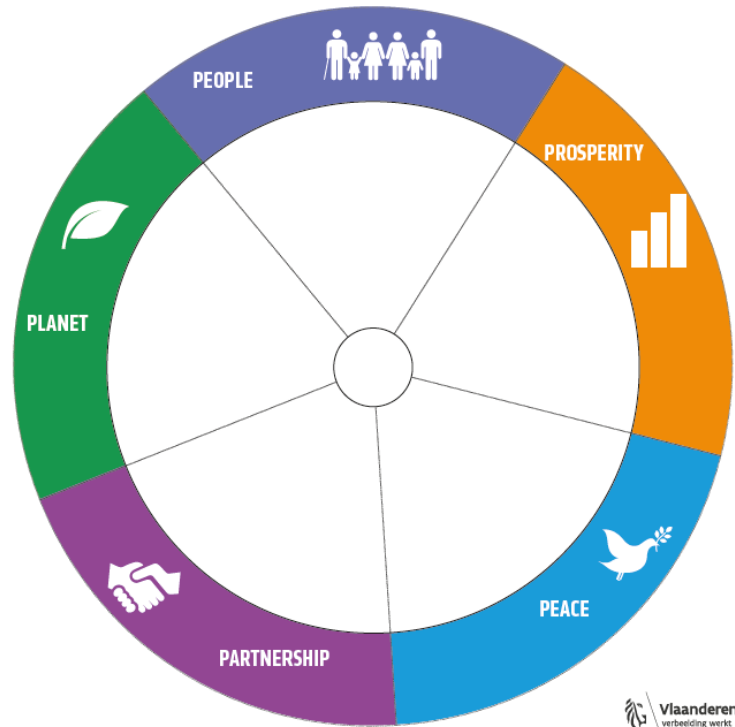
---

³ U kan ook gebruik maken van het spelbord met de drie niveaus. Hierbij denkt u op het niveau van het interne gemeentebestuur (zoals personeelsbeleid en gemeentelijke gebouwen), lokaal naar de actoren op het grondgebied toe, en op mondiaal niveau.

2.3.2 Voorbeeld thema wonen

Hierbij vindt u een voorbeeld voor het thema wonen. Er zijn slechts een aantal linken en mogelijke acties aangehaald ter inspiratie.

De duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in de stad/gemeente

Stap 1: link met 5 pijlers duurzame ontwikkeling	Stap 2: duurzame acties
<p>Sociaal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wonen moet betaalbaar zijn voor iedereen, onafhankelijk van inkomen, gender, afkomst, leeftijd ... - Woningen moeten aandacht hebben voor mensen met een beperking. 	<ul style="list-style-type: none"> - Onze partij gaat voor meer sociale woningen. - We zetten in op begeleiding van mensen in armoede die een (nieuwe) woning zoeken.
<p>Ecologisch:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het bouwen van woningen gebeurt met respect voor de ecologische omgeving. - Er moet voldoende groen aanwezig zijn in de gemeente. 	<ul style="list-style-type: none"> - Onze partij streeft naar verdichting, waardoor er meer open ruimte is voor bos en andere ecosystemen. - Bij de aanleg van nieuwe woningcomplexen voorzien we voldoende groenruimtes voor recreatie en maken we gebruik van streekeigen planten.

<p>Welvaart/economie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ondernemingen moeten aan een betaalbaar tarief een locatie kunnen huren. - Hernieuwbare energiebronnen zijn de toekomst. 	<ul style="list-style-type: none"> - We zetten in op het ondersteunen van start-ups. Een onderneming starten moet aantrekkelijk en betaalbaar zijn. - We zetten in op een verhoogd gebruik van hernieuwbare energie in gemeentelijke gebouwen. - We stimuleren de keuze voor duurzame energie via subsidies en samenaankoop.
<p>Vrede, veiligheid en goed bestuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inwoners moeten duidelijke informatie krijgen over het woonbeleid van de gemeente. - Iedereen moet in een veilige omgeving kunnen wonen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Alle informatie over het woonbeleid die relevant is voor de burgers is vrij beschikbaar op de website. - Er worden infosessies op maat van verschillende doelgroepen georganiseerd. - Onze partij zet in op een sterkere aanwezigheid van wijkagenten.
<p>Partnerschappen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Om een efficiënt woonbeleid uit te bouwen hebben we nood aan partners. 	<ul style="list-style-type: none"> - We gaan het gesprek aan met verhuurders en bieden garanties aan opdat zij hun woning willen verhuren aan mensen uit kwetsbare doelgroepen.

3 BURGERPARTICIPATIE

Als lokale partij kan u ervoor kiezen om de bevolking te consulteren bij het opstellen van uw partijprogramma. Indien u een inspraakmoment voor de bevolking inplant, behandel dan ook de SDGs en duurzame ontwikkeling. U kan hierbij opnieuw gebruik maken van het SDG-spelbord.

3.1 Optie 1: U zoekt input van de bevolking om verder uw hoofdthema's te bepalen

Doel

U wilt nog polsen naar wat er leeft bij de bevolking van uw gemeente om onder meer op basis hiervan uw partijpunten te bepalen.

Plaats uw gemeente in de kern van de SDG-cirkel.

3.1.1 Handleiding spelbord kernwoord

We raden aan om de oefening te maken met maximum 8 tot 10 personen per spelbord. Nodig voor de oefening een mix van stakeholders uit (individuele burgers, organisaties, bedrijven, ...). Gebruik het overzicht van de 17 SDGs als ondersteuning bij de oefening. De oefening neemt ongeveer 1u-1,5u in beslag.

Materiaal:

- Spelbord op A0
- Post-its, 3 kleuren
- Balpennen/stiften

Stap 1: Wat loopt goed - Brainstormen over acties en activiteiten waarover de deelnemers tevreden zijn (ongeveer 20 minuten)

Plaats uw gemeente in de kern van de cirkel. Vraag aan de deelnemers welke projecten en acties die de gemeente de laatste jaren ondernomen heeft, ze als positief bestempelen; over welke projecten en acties zijn ze tevreden. Noteer één project/actie per post-it. Kleef de post-it bij de bijhorende SDG.

Opmerking: Houd er rekening mee dat de SDGs onderling verbonden zijn. Een actie of doelstelling kan bijgevolg een link hebben met meerdere SDGs en hoort niet altijd in één hokje thuis.

Optioneel: U kan in uw groep bepalen welke van de aangegeven acties het meest bijdragen aan een duurzame samenleving. Dit kan een betere indruk geven van de SDGs waaraan uw gemeente reeds goed werkt. Hiervoor kan u gekleurde stippen gebruiken.

Stap 2: Wat kan beter - Brainstormen over acties en activiteiten waarover de deelnemers ontevreden zijn (ongeveer 20 minuten)

Vraag aan de deelnemers over welke projecten en acties die de gemeente de laatste jaren ondernomen heeft ze niet of minder tevreden zijn; waar knelt het schoentje momenteel in de gemeente? Noteer één project/actie/idee per post-it. Gebruik hiervoor een andere kleur post-it dan in stap 1. Kleef de post-it bij de bijhorende SDG.

Stap 3: Waar willen we naartoe - Brainstormen over prioriteiten voor de toekomstige beleidsperiode (2020-2025) (ongeveer 30 minuten)

Vraag de deelnemers naar hun wensen voor de toekomst. Waarop willen ze dat de gemeente inzet de komende legislatuur; welke acties willen ze die de gemeente onderneemt. Noteer één prioriteit per post-it. Gebruik hiervoor een ander kleur post-it dan in stap 1 en stap 2. Kleef de post-it bij de bijhorende SDG.

Optioneel: Indien u vindt dat de cirkel te druk wordt (teveel post-its), kan u ervoor kiezen om de post-its van stap 1 en 2 even te verwijderen en met een blanco cirkel te beginnen voor stap 3.

Optioneel: U kan de groep een aantal kernprioriteiten laten bepalen voor de toekomstige beleidsperiode. U kan hiervoor gekleurde stippen gebruiken. U kan deze kernprioriteiten in groep bepalen, of u kan de deelnemers individueel een drietal acties laten uitkiezen.

3.1.2 Voorbeeld

SDG 6: drinkwaterfontein
SDG 12: roze/paarse vuilniszak
SDG 16: avondopeningsuren gemeentehuis

SDG 8: te moeilijk voor ondernemers om zaak te starten
SDG 13: teveel vervuilende auto's in de stad

SDG 8: ruimtes aan goede prijs verhuren aan start-ups
SDG 11: betere fietspaden
SDG 13: autoluwe zones

3.2 Optie 2: U heeft reeds uw thema's bepaald en wenst verdere input van de bevolking

Doel

U heeft reeds uw thema's bepaald en wenst hierover verdere input van de bevolking om zo uw acties te definiëren.

Plaats uw partijthema's in de kern van de SDG-cirkel.

3.2.1 Handleiding spelbord kernwoord

We raden aan om de oefening te maken met maximum 8 tot 10 personen per spelbord. U kan een spelbord voorzien per thema en hierrond de nodige stakeholders samenbrengen.

Gebruik het overzicht van de 17 SDGs als ondersteuning bij de oefening.

De oefening neemt ongeveer 1u in beslag.

Materiaal:

- Spelbord op A0
- Post-its, 3 kleuren
- Balpennen/stiften

Stap 1: Wat loopt goed - Brainstormen over acties en activiteiten waarover de deelnemers tevreden zijn (ongeveer 20 minuten)

Plaats uw thema in de kern van de cirkel. Vraag aan de deelnemers welke projecten en acties die de gemeente de laatste jaren ondernomen heeft rond dit thema ze als positief bestempelen; over welke projecten en acties zijn ze tevreden. Noteer één project/actie per post-it. Kleef de post-it bij de bijhorende SDG. Het is niet de bedoeling dat voor elke SDG een link gevonden wordt, maar probeer wel een link te zoeken met de verschillende aspecten van duurzame ontwikkeling:

- Sociaal: SDG 1-5
- Ecologisch: SDG 6 + 12-15
- Welvaart/Economie: SDG 7-11
- Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten/goed bestuur: SDG 16
- Partnerschappen: SDG 17

Opmerking: Houd er rekening mee dat de SDGs onderling verbonden zijn. Een actie of doelstelling kan bijgevolg een link hebben met meerdere SDGs en hoort niet altijd in één hokje thuis.

Optioneel: U kan in uw groep bepalen welke van de aangegeven acties het meest bijdragen aan een duurzame samenleving. Dit kan een betere indruk geven van de SDGs waaraan uw gemeente reeds goed werkt. Hiervoor kan u gekleurde stippen gebruiken.

Stap 2: Wat kan beter - Brainstormen over acties en activiteiten waarover de deelnemers ontevreden zijn (ongeveer 20 minuten)

Vraag aan de deelnemers over welke projecten en acties die de gemeente de laatste jaren ondernomen heeft rond het thema ze niet of minder tevreden zijn; waar knelt het schoentje momenteel in de gemeente? Noteer één project/actie/idee per post-it. Gebruik hiervoor een andere kleur post-it dan in stap 1. Kleef de post-it bij de bijhorende SDG.

Stap 3: Waar willen we naartoe - Brainstormen over prioriteiten voor de toekomstige beleidsperiode (2020-2025) (ongeveer 20 minuten)

Vraag de deelnemers naar hun wensen voor de toekomst. Waarop willen ze dat de gemeente inzet de komende legislatuur; welke acties willen ze die de gemeente onderneemt rond het thema. Noteer één prioriteit per post-it. Gebruik hiervoor een ander kleur post-it dan in stap 1 en stap 2. Kleef de post-it bij de bijhorende SDG.

Optioneel: Indien u vindt dat de cirkel te druk wordt (teveel post-its), kan u ervoor kiezen om de post-its van stap 1 en 2 even te verwijderen en met een blanco cirkel te beginnen voor stap 3.

Optioneel: U kan de groep een aantal kernprioriteiten laten bepalen voor de toekomstige beleidsperiode. U kan hiervoor gekleurde stippen gebruiken. U kan deze kernprioriteiten in groep bepalen, of u kan de deelnemers individueel een drietal acties laten uitkiezen.

3.2.2 Voorbeeld thema mobiliteit

SDG 4: autoluwe uren rond scholen
SDG 8: uitgebreid netwerk openbaar vervoer waardoor makkelijk naar werk

SDG 9: industrieel transport langs sluiswegen
SDG 11: fietspaden niet goed onderhouden
SDG 13: teveel vervuilende auto's in de stad, is ook slecht voor gezondheid

SDG 9: sluisverkeer aanpakken
SDG 11: betere fietspaden
SDG 13: meer autoluwe zones, niet enkel rond scholen
SDG 16: meer participatie fietsersverenigingen

4 SDGS IN HET DOCUMENT: VISUEEL SJABLOON

Onderstaand sjabloon kan gebruikt worden om de SDGs visueel op te nemen in uw partijprogramma. In de kern van de cirkel kan u uw partijlogo plaatsen. In de binnencirkel kan u de kernwaarden of voornaamste partijpunten uit uw programma zetten. Hierdoor toont u aan dat de SDGs onderling verbonden zijn en dat uw programma beoogt om bij te dragen aan de volledige agenda van de SDGs.

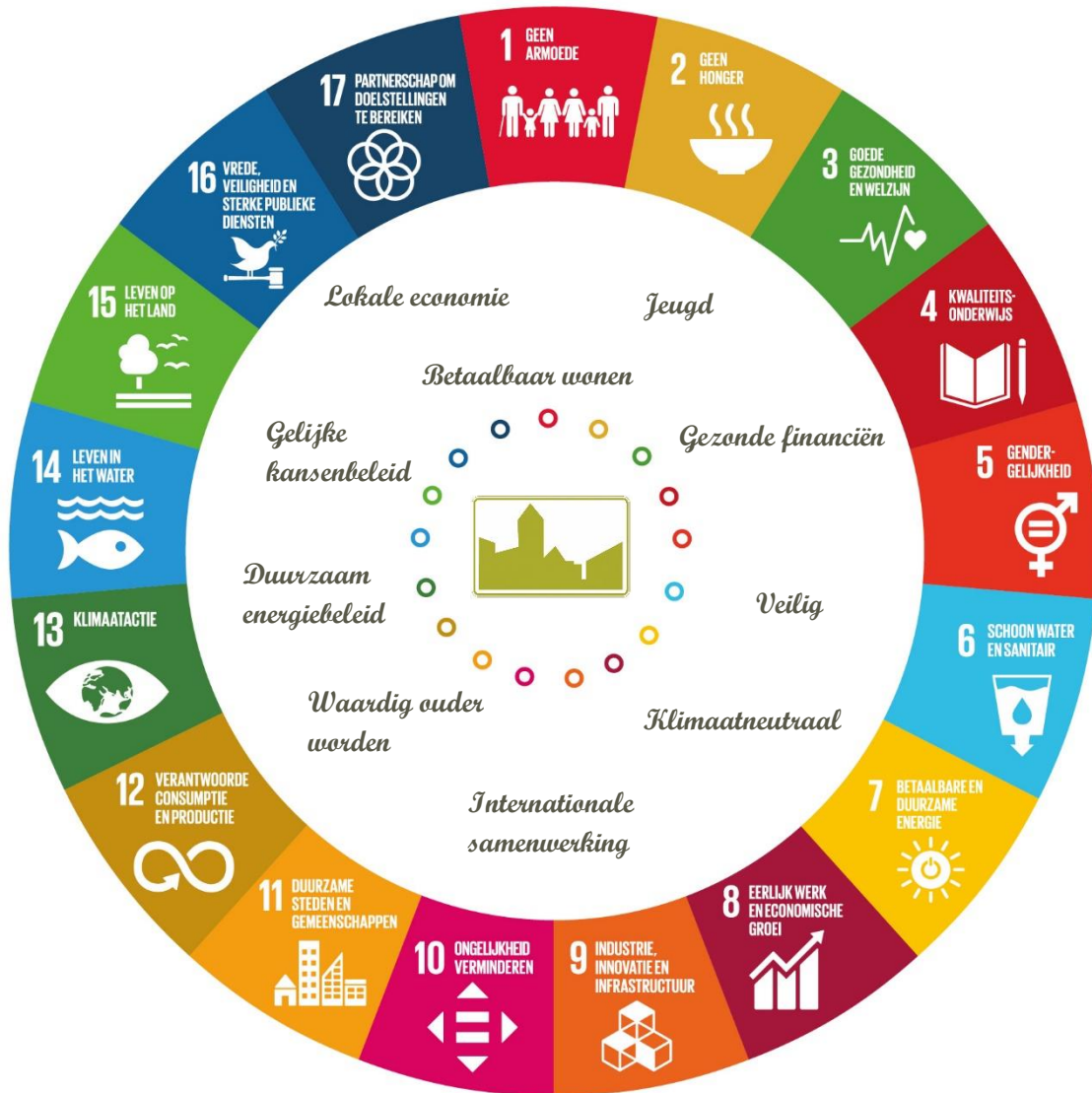
U vindt aansluitend op het algemene sjabloon ook twee voorbeelden.

De bewerkbare versie kan u [hier](#) downloaden.

5 SDGS IN HET DOCUMENT: INLEIDING/VISIETEKST

Als partij kan je de SDGs opnemen in de inleiding/visietekst van je partijprogramma. Lokale partijen kunnen onderstaande inspiratietekst vrij gebruiken en aanpassen aan de eigen uitdagingen, noden, prioriteiten en plannen.

Inspiratietekst:

De *<inwoners van gemeente x>* leven niet op een eiland: wat aan de andere kant van de wereld gebeurt, is steeds meer voelbaar bij ons en omgekeerd. Denk maar aan de impact van de klimaatopwarming, migratie of bedrijven die wegtrekken uit Vlaanderen om zich te hervestigen in lageloonlanden. Maar de verwevenheid van onze gemeente met de rest van de wereld biedt ook kansen. Denk aan toenemende contacten via sociale media, culturele verrijking of nieuwe afzetmarkten voor onze producten. Deze **globale verbondenheid** brengt dus zowel opportuniteiten als uitdagingen met zich mee.

<Partij x> ziet de **Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen** van de Verenigde Naties (Sustainable Development Goals, SDGs) als het uitgelezen kader om een antwoord te bieden op de uitdagingen van vandaag en morgen. Via 17 doelstellingen streeft de VN naar een duurzame wereld in **2030**. In deze **inclusieve en universele agenda** is ontwikkeling onlosmakelijk verbonden met respect voor onze planeet en haar bewoners.

Alle 17 doelstellingen raken aan **lokale bevoegdheden** en kunnen niet gerealiseerd worden zonder de inzet van steden en gemeenten. Het is op lokaal niveau, dus ook in *<gemeente x>*, waar de uitdagingen zich laten voelen, maar ook waar de oplossingen liggen. Want de gemeente is het bestuursniveau dat het **dichtst bij de bevolking** staat, het beste weet wat haar bezighoudt en wat ze nodig heeft. *<Partij x>* erkent de noden en wensen van de *<inwoners van gemeente x>* en wil daaraan tegemoetkomen door deze te kaderen in een breed verhaal van duurzame ontwikkeling.

<Partij x> wil dat *<gemeente x>* een **voorbeeldrol** opneemt. Dat is ook waarom onze partij mee de verklaring “Global Goals, Local Focus” heeft ondertekend, waarin *<gemeente x>* zich engageert om bij te dragen aan de SDGs. Kortom, de SDGs zijn een buitenkans voor *<gemeente x>* om **samen** met de bevolking, het middenveld, bedrijven en verenigingen te bouwen aan een betere, duurzamere toekomst voor alle *<inwoners van gemeente x>* en voor de generaties die na hen komen. In de geest van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, is het verkiezingsprogramma dat voor u ligt opgebouwd rond volgende speerpunten/kernwoorden:

- Duurzaamheid
- Toegankelijke/kwaliteitsvolle dienstverlening
- Betrokkenheid/participatie
- Jeugd en senioren
- Goed bestuur/financiën
- ...

6 SDGS IN HET DOCUMENT: THEMA'S EN ACTIEPUNTEN

Het is belangrijk dat de visie van duurzame ontwikkeling gereflecteerd wordt in de partijpunten van lokale partijen. Dit kan door de SDGs reeds op te nemen tijdens de opmaak van het partijprogramma, door deze te bespreken binnen de partij en eventueel met de burgers en externe partners.

Om extra inspiratie te bieden werkt VVSG momenteel enerzijds aan het opstellen van een lijst van mogelijke acties per SDG en anderzijds aan een aftoetsing van de lokale beleidsdomeinen (zoals mobiliteit, burgerzaken, ...) aan de SDGs. Hierbij krijgt u een overzicht van de mogelijke linken tussen die beleidsdomeinen en de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. Deze documenten worden afgewerkt de eerste maanden van 2018. Houdt zeker [onze website](#) in het oog. U kan alvast inspiratie opdoen in de brochure '[Lokale schouders voor globale uitdagingen](#)'.

7 HOE OVERTUIGEN

Indien u collega-politici of anderen wenst te overtuigen van of wil warm maken voor de SDGs, dan kan u zich baseren op de 17 doelstellingen of op de 5 pijlers van duurzame ontwikkeling, maar u kan eveneens vertrekken vanuit de kernboodschappen van de Agenda 2030 waarin de SDGs ingebed zijn. Onderstaand 'spiekbriefje' biedt u hiertoe een houvast. U kan het kaartje ook [hier](#) downloaden.

Meer info: www.vvsg.be/internationaal

1. Universeel

193 landen, ook België, ondertekenden in 2015 de SDG verklaring. Dus iedereen heeft een morele opdracht om bij te dragen aan de verwezenlijking van deze internationale agenda.

4. Integrale aanpak

De hedendaagse vraagstukken uit de samenleving die de SDGs willen aanpakken, zijn zo complex dat een multi-disciplinaire, transversale aanpak vereist is, ook op lokaal vlak.

2. Inclusief

"Leave no one behind" is de hoofdboodschap van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen.

3. Ondeelbaar

Alle 17 doelstellingen zijn onderling verbonden. Draag je aan 1 doelstelling bij, dan krijg je ook voortgang op andere doelstellingen.

5. 2030 Agenda

De SDGs vormen een moreel kompas voor een langetermijn visie. 2030 is legislatuuroverschrijdend, maar 2030 is nu. We moeten nu werk maken om de doelstellingen in 2030 te behalen.

6. Samenwerken

De SDGs behalen kan enkel via samenwerken met alle andere actoren: de verschillende overheidsniveaus, het middenveld binnen de gemeente, de privésector, de scholen, de verschillende diensten binnen de gemeente, ...

8 INHOUDELIJK OVERZICHT 17 DUURZAME ONTWIKKELINGS-DOELSTELLINGEN

Beëindig armoede overal en in al haar vormen: Vandaag overleven vele mensen in ontwikkelingslanden met minder dan 1,25 dollar per dag. Ook in België echter blijft armoede een prangend probleem. We moeten armoede op nationaal vlak halveren tegen 2030. Het uiteindelijke doel is om armoede overal en in al haar vormen uit te roeien.

Beëindig honger, zorg voor voedselveiligheid /-zekerheid en promoot duurzame landbouw: Iedereen heeft toegang tot betaalbare voeding. Nieuwe landbouwtechnieken zullen gezond en kwalitatief voedsel op een duurzame manier verbouwen. Zo heeft elk mens voedselzekerheid.

Goede gezondheid en welzijn voor alle leeftijden: Kinder- en moedersterfte moeten dalen. Hetzelfde geldt voor drank- en druggebruik. Informatie over besmettelijke ziektes is noodzakelijk om de verspreiding ervan tegen te gaan. De VN wil mentale ziektes meer onder de aandacht brengen en pleit voor minder verkeersdoden.

Inclusief, gelijkwaardig, kwalitatief onderwijs en kansen voor levenslang leren voor iedereen: Jongens en meisjes kunnen vrij naar de lagere en middelbare school gaan. Ze krijgen ook de kans om verder te studeren. Technisch, beroeps-of universitair onderwijs moet vrij toegankelijk zijn, ongeacht geslacht of afkomst. De leeromgeving moet veilig en inclusief zijn. Daarnaast gaat deze doelstelling ook op een kwalitatieve voorschoolse zorg en ontwikkelen en over het opvoeden van leerlingen tot wereldburgers.

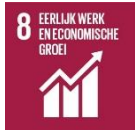
Gender gelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes: We moeten komaf maken met genderongelijkheid: het glazen plafond, de loonkloof en gendergeweld. Vrouwen hebben, net zoals mannen, recht op een goede gezondheid en kennis over seksualiteit. Er is nood aan een beleid en rechtspraak dat inzet op gendergelijkheid.

Toegang tot water en sanitair voor iedereen en duurzaam watergebruik: Iedereen heeft recht op veilig drinkbaar water en sanitaire voorzieningen. Waterschaarste moet aangepakt worden. Daarnaast moet er ook gewerkt worden aan duurzaam waterbeheer en verhoogde waterkwaliteit. Dit kan door vervuiling te verminderen, een stop op de dumping van chemicaliën en een goede behandeling van afvalwater.

Betaalbare en duurzame energie: Iedereen moet toegang hebben tot betaalbare, betrouwbare en duurzame energie. We moeten energiearmoede bestrijden en onze energie efficiënter produceren en gebruiken. Daarnaast worden hernieuwbare energiebronnen steeds belangrijker.

Langdurige, inclusieve en duurzame economische groei, volledige tewerkstelling en waardig werk voor iedereen: De VN wil slavernij, dwangarbeid en kinderarbeid uitroeien. Jeugdwerkloosheid moet aangepakt worden. Ondernemerschap moet ondersteund worden en we moeten streven naar economische groei, maar zonder schade toe te brengen aan het milieu.

Veerkrachtige/robuuste infrastructuur, inclusieve en duurzame industrialisering en innovatie: Een sterke economie en maatschappelijk welzijn steunen op een degelijke duurzame infrastructuur. Ook innovatieve industrie en internet voor iedereen zijn essentieel.

Vermindering van ongelijkheid binnen en tussen landen: Dit gaan onder meer over ongelijkheid op basis van inkomen, leeftijd, sekse en beperking. Discriminerende wetgeving en beleid kunnen niet. Sociale bescherming is belangrijk. Ontwikkelingslanden moeten ook meer inspraak krijgen in de besluitvorming van internationale financiële en economische instellingen.

Inclusieve, veilige, veerkrachtige en duurzame steden en gemeenschappen: Het heeft te maken met adequate en betaalbare woningen, duurzame mobiliteit en de milieu-impact van steden en gemeenten. Daarnaast maken ook veilige en groene publieke ruimtes, rampenbestrijding, duurzame ruimtelijke ordening en erfgoedbeheer deel uit van SDG 11.

Zorgen voor duurzame consumptie-en productiepatronen: Onze consumptiemaatschappij produceert veel afval. Grondstoffen duurzaam beheren en efficiënt gebruiken is dan ook een must. Daarnaast moeten we inzetten op een minder vervuilende en afvalarmere productie, een duurzaam aankoopbeleid en op duurzaam toerisme. Duurzaam consumeren kan ook door voedselverlies tegen te gaan en door recyclage en hergebruik van afvalproducten.

Dringende maatregelen nemen om de klimaatverandering en de gevolgen ervan te bestrijden: De klimaatverandering treft elk land in elk continent. Daarom dient het beleid maatregelen te voorzien, zoals maatregelen om de CO₂-uitstoot te reduceren, en moeten burgers zich bewust worden van manieren van klimaataanpassing. De VN wil kwetsbare naties weerbaarder maken tegen natuurrampen.

Bescherming en duurzaam gebruik van de oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen voor duurzame ontwikkeling: Ecosystemen op de kust en in zeeën en oceanen moeten beschermd worden. Overbevissing, vervuiling van de mariene ecosystemen en illegale visserij moeten bestreden worden.

Bescherming, herstel en duurzaam gebruik van ecosystemen op het land: Ecosystemen op land zoals bossen, moerassen en gebergten dienen beschermd te worden. Behoud van de biodiversiteit is prioritair. Stropen en smokkel van beschermde diersoorten moeten we tegengaan. Aangetaste natuurgebieden worden hersteld.

Vrede, veiligheid en rechtszekerheid zijn essentieel om duurzame ontwikkeling te bevorderen: Dit gaat om het bestrijden van misdaad, corruptie en geweld, ook tegen kinderen, maar ook om het bevorderen van een sterke rechtsstaat waarin fundamentele vrijheden beschermd worden. Verder zijn effectieve en transparante instituties met aandacht voor burgerparticipatie en inclusieve besluitvorming onmisbaar.

De middelen voor de uitvoering versterken en het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling revitaliseren: De VN verwacht meer samenwerking: tussen bedrijven, regeringen, burgers en organisaties, maar ook tussen alle spelers onderling. Technologie, het delen van kennis, handel, financiën en data zijn heel belangrijk.